

EXODUS

33-34

Gods aanwezigheid, heerlijkheid en karakter
na de zonde met het gouden kalf.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/exodus/33-34

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	God wil niet met Israël meedrekken	4 min	4
2	Israëls berouw na het gouden kalf	2 min	6
3	De tent van ontmoeting buiten het kamp	2 min	7
4	Mozes ontmoet God in de wolkkolom	2 min	8
5	Mozes pleit voor Gods aanwezigheid	3 min	9
6	God laat Zich uitnodigen om mee te gaan	3 min	11
7	Mozes vraagt Gods heerlijkheid te zien	3 min	14
8	Gods Naam openbaart Zijn karakter	3 min	16
9	Mozes ziet Gods achterzijde	2 min	17
10	De heerlijkheid van het oude verbond	2 min	18
11	Oud en nieuw verbond in 2 Korinthe 3	3 min	19
12	Gods heerlijkheid in Christus' aangezicht	2 min	22
13	God ontfermt Zich over wie Hij wil	2 min	23
14	Barmhartigheid is niet willekeurig	2 min	25

15	Nieuwe stenen tafelen en Gods Naam	5 min	26
16	Gods goedheid en strengheid	4 min	29
17	Genade en toorn in beide Testamenten	2 min	31
18	Het verbond wordt vernieuwd	3 min	32
19	Sabbat, feesten en herhaalde geboden	4 min	34
20	God beschermt het land tijdens de feesten	2 min	36
21	Mozes vast veertig dagen op de berg	3 min	37
22	Het stralende gezicht van Mozes	3 min	38
23	Waarom Mozes zijn gezicht bedekte	3 min	40
24	De vervagende glans van het oude verbond	3 min	41
	Om verder te lezen		43

1

God wil niet met Israël meentrekken

Het verhaal gaat verder in Exodus 33. Mozes is op de berg. Het gouden kalf is vernietigd, tot poeder vermalen en over het water uitgestrooid. Het volk heeft het water gedronken. Er is een plaag van God over hen gekomen. Sommigen van hen zijn door de Levieten gedood. In hoofdstuk 32, vers 31, staat dat Mozes terugkeerde naar de HEERE en zei:

Toen keerde Mozes terug tot de HEERE en zei: Och, dit volk heeft een grote zonde begaan, want zij hebben voor zichzelf een gouden god gemaakt.

EXODUS 32:31

En God zei in vers 34:

Maar nu, ga heen en leid het volk naar de plaats waarvan Ik u gesproken heb. Zie, Mijn engel zal voor u uit gaan. Maar op de dag van Mijn vergelding zal Ik aan hen hun zonde vergelden.

EXODUS 32:34

We zullen zien dat God bedoelt dat Zijn Engel in Zijn plaats zal gaan. Mozes is niet blij met die voorwaarden en gaat daar niet mee akkoord. Maar laten we de vertelling weer oppakken in hoofdstuk 33, vers 1:

Verder sprak de HEERE tot Mozes: Ga heen, vertrek vanhier, u en het volk dat u uit het land Egypte geleid hebt, naar het land waarvan Ik Abraham, Izak en Jakob gezworen heb: Aan uw nageslacht zal Ik het geven.

EXODUS 33:1

Opnieuw: „die jij hebt weggevoerd.” Soms lijkt God Mozes daar de schuld van te willen geven. Niet echt, maar Hij wil als het ware afstand nemen van het volk vanwege hun zondigheid.

Ik zal een engel vóór u uit zenden — Ik zal de Kanaänieten, Amorieten, Hethieten, Ferezieten, Hevieten en Jebusieten verdrijven — naar een land dat overvloedt van melk en honing. Maar Ik zal Zelf niet in uw midden meetrekken, omdat u een halsstarrig volk bent en Ik u anders onderweg zou vernietigen.

EXODUS 33:2-3

God had in het vorige hoofdstuk, in vers 34, gezegd dat Zijn Engel voor hen uit zou gaan. Nu bevestigt Hij dat het Zijn Engel zal zijn en niet Hijzelf. Hij heeft Abraham, Izak en Jakob een belofte gedaan. Hij zei: „Ik ga die belofte nakomen. Ik zal jullie het land geven, maar Ik ga daar niet met jullie heen. Jullie gaan er zonder Mij heen. Ik verstoot jullie als het ware. Ik zal niet langer in jullie midden zijn. Ik heb inderdaad beloften gedaan. Ik zal die beloften nakomen. Ik kan jullie hier in de woestijn niet zomaar achterlaten om om te komen. Ter wille van Abraham, Izak en Jakob zal Ik jullie het land geven dat Ik hun beloofd heb. Maar Mijn Engel zal voor jullie uit gaan om de volken te verdrijven. Ik ga niet met jullie mee. Ik zal niet bij jullie zijn.”

God is natuurlijk overal. Dit wil niet zeggen dat God op sommige plaatsen niet is. Gods aanwezigheid is universeel, overal in het heelal. Er is geen plaats waar God niet zou kunnen zijn. Wanneer Hij zegt: „Ik zal niet in jullie midden optrekken,” heeft Hij het over Zijn zichtbare aanwezigheid. Hij heeft het erover dat Hij een relatie met hen heeft.

„Ik zal de weg voor jullie vrijmaken. Mijn Engel zal de Hevieten, de Jebusieten en al die andere volken verdrijven. Hij zal hen uit jullie weg ruimen en jullie zullen het land krijgen, zoals Ik gezegd heb. Maar reken er niet op dat Ik bij jullie zal zijn, want Ik zal alleen die belofte nakomen die Ik gedaan heb, en daarna ben Ik hier weg.”

Maar het volk hoorde dat niet graag. Vers 4 zegt:

2

Israëls berouw na het gouden kalf

Toen het volk deze onheilsboodschap hoorde, bedreven zij rouw en niemand van hen deed zijn sieraden om. De HEERE had namelijk tegen Mozes gezegd: Zeg tegen de Israëlieten: U bent een halsstarrig volk. Als Ik ook maar één ogenblik in uw midden zou meetrekken, dan zou Ik u vernietigen. Nu dan, doe uw sieraden af, en Ik zal weten wat Ik u doen zal. Ver van de berg Horeb ontdeden de Israëlieten zich van hun sieraden.

EXODUS 33:4-6

Het volk was bedroefd, en dit lijkt een vorm van oprechte bekering te zijn. Hij had immers gezegd dat Hij hun het land zou geven, dus ze hoefden niet bedroefd te zijn omdat ze hun land niet zouden krijgen. Hij had ook gezegd dat Hij hun vijanden nog steeds voor hen uit zou verdrijven, dus ze hoefden zich geen zorgen te maken over hun veiligheid. Met andere woorden, Hij zei dat Hij alles voor hen zou doen wat zij al verwachtten dat Hij zou doen, met als enige uitzondering dat Hij niet bij hen zou wonen. Hij zou daar niet met hen heen gaan.

Het volk had blijkbaar ten minste genoeg liefde voor God in zijn hart om al die tastbare en materiële zegeningen niet te willen hebben zonder God in hun midden. Daarom waren ze bedroefd. Ze voelden zich schuldig. Ze voelden zich ellendig over wat ze hadden gedaan.

Ze toonden hun berouw door hun sieraden af te doen. Met andere woorden, ze zagen af van hun feestelijkheden. Ze hadden zich helemaal opgedoft voor hun dans en hun feest met het gouden kalf, en nu trokken ze weer hun gewone, eenvoudigere kleren aan.

3

De tent van ontmoeting buiten het kamp

Er staat dat Mozes zijn tent nam en die buiten het kamp opzette. Dit was blijkbaar de persoonlijke tent van Mozes. Ik weet niet of het de tent was waarin hij sliep of de tent waarin hij werkte. We herinneren ons uit hoofdstuk 18 dat er een tent was waarin Mozes zat. De mensen kwamen daarheen en legden hun geschillen aan hem voor, zodat hij daarover voor hen uitspraak kon doen. Misschien was dit die tent.

Er staat dat hij hem buiten het kamp opzette, ver van het kamp vandaan, en hem de tent der samenkomst noemde. Het gebeurde dat iedereen die Jahweh zocht, naar de tent der samenkomst ging, die buiten het kamp stond. Waarom ze dat deden, weten we niet. We lezen wel dat de wolk daar was. De tent der samenkomst van Mozes was niet de tabernakel die in de andere hoofdstukken zeer uitvoerig wordt beschreven. Die was nog niet gebouwd. Dit was alleen de plaats waar Mozes God ontmoette, en blijkbaar konden andere mensen die God wilden zoeken daar ook komen. Dit kan zelfs in de periode van hoofdstuk 18 zijn geweest. Misschien kwamen de mensen naar Mozes om Gods gedachten te zoeken over bepaalde zaken die ze moesten oplossen. We zagen in hoofdstuk 18 dat Mozes deze mensen de hele dag bij zijn tent liet staan, terwijl ze wachtten tot hij een beslissing over hun zaken nam. Dat zou in deze periode geweest kunnen zijn, maar we weten het niet.

Op de een of andere manier kwamen mensen daarheen om God te ontmoeten of God te zoeken, hetzij om Gods gedachten te zoeken, hetzij om God te aanbidden. Er was nog geen tabernakel zoals die waarover we later lezen en die het normale middel voor aanbidding werd. Misschien kwamen de mensen daar dus gewoon naartoe om zich neer te buigen, over God te mediteren en in Zijn tegenwoordigheid te zijn. Het was buiten het kamp, omdat God niet in het kamp wilde zijn, want het volk was zondig. Hij zei:

Als Ik bij jullie ben, word Ik boos en vernietig Ik jullie.

Telkens wanneer Mozes naar zijn tent ging — dit is natuurlijk niet de tabernakel die we later beschreven zien; dit is alleen zijn tent waar hij God ontmoette en waar mensen kwamen die God wilden ontmoeten — gebeurde het volgende:

Telkens als Mozes naar de tent ging, gebeurde het dat heel het volk opstond en dat ieder bij de ingang van zijn tent ging staan en dat zij Mozes nakeken tot hij de tent was binnengegaan.

EXODUS 33:8

4

Mozes ontmoet God in de wolkkolom

Mozes stond bij het volk in hoog aanzien. Terwijl hij door het kamp liep, op weg naar de tent van ontmoeting buiten het kamp, gingen de mensen uit eerbied staan om hem voorbij te zien gaan. Ze bleven staan totdat hij uit hun zicht verdwenen was.

Zodra Mozes de tent binnenging, gebeurde het dat de wolkkolom neerdaalde en bij de ingang van de tent bleef staan en dat de HEERE met Mozes sprak.

EXODUS 33:9

Dit was zichtbaar voor het volk. Ze zagen Mozes naar de tent gaan, en daarna zagen ze de wolk daar neerdalen. Zo wisten ze dat Mozes God ontmoette. Voor iedereen die oplette, bevestigde dit zijn leiderschap zonder enige twijfel: God ontmoette Mozes elke dag en sprak met hem.

En zodra heel het volk de wolkkolom zag staan bij de ingang van de tent, stond heel het volk op en boog zich neer, ieder in de opening van zijn tent.

EXODUS 33:10

De HEERE sprak tot Mozes van aangezicht tot aangezicht, zoals een man met zijn vriend spreekt. Daarna keerde hij terug naar het kamp, maar zijn dienaar Jozua, de zoon van Nun, een jongeman, week niet uit het midden van de tent.

EXODUS 33:11

Ik denk niet dat Jozua zich in de tent bevond, maar blijkbaar hield hij dag en nacht de wacht bij de tent. Ze moeten hem maaltijden en dat soort dingen gebracht hebben, want het lijkt erop dat hij nooit vrij had, hoewel Mozes dat wel had. Mozes vertrok 's avonds en ging naar huis, en daarna ging hij weer naar buiten. Hij had een dagdienst. Misschien werkte Jozua alleen de nachtdienst en kon hij overdag rusten. Dat is moeilijk te zeggen.

5

Mozes pleit voor Gods aanwezigheid

Toen zei Mozes bij een van die gelegenheden tegen de Heere, blijkbaar terwijl hij met de Heere sprak:

Toen zei Mozes tegen de HEERE: Zie, U zegt tegen mij: Laat dit volk verdertrekken. U echter, U hebt mij niet laten weten wie U met mij meezendt, terwijl U Zelf gezegd hebt: Ik ken u bij uw naam, en ook: U hebt genade gevonden in Mijn ogen. Nu dan, als ik dan genade heb gevonden in Uw ogen, maak mij toch Uw weg bekend. Dan zal ik U kennen, opdat ik genade zal vinden in Uw ogen. En zie aan dat deze natie Uw volk is.

EXODUS 33:12-13

Hij zegt:

U hebt me gezegd dat ik dit volk moet leiden, maar ik wil hen niet leiden als ze niet Uw volk zijn en als U ons niet goedgezind bent. U hebt me niet eens verteld wie U met me meestuurt.

Eerder, in vers 2, zei God:

Ik zal een engel vóór u uit zenden — Ik zal de Kanaänieten, Amorieten, Hethieten, Ferezieten, Hevieten en Jebusieten verdrijven —

EXODUS 33:2

Maar Mozes zegt:

Ik weet niet eens wie deze engel is. U hebt me zijn naam niet gegeven. U hebt niet duidelijk gemaakt wie ons gaat leiden. Uiteindelijk willen we natuurlijk dat U ons leidt, God.

In vers 14 staat dat God zei:

En Hij zei: Mijn aanwezigheid zal met u meegaan en Ik zal u rust geven.

EXODUS 33:14

Het is vreemd dat dit hier staat, vanwege wat erop volgt en omdat God pas lijkt te beloven dat Hij met hem mee zal gaan nadat Mozes in de volgende verzen enkele verzoeken doet. Er waren momenten in het boek Genesis waarop een vers werd gegeven dat samenvatte wat erop volgde. Eerst werd de afloop van een verhaal gegeven, maar daarna werd het verhaal dat tot die afloop leidde verteld.

Het is bijna alsof vers 14 een opschrift boven het volgende gedeelte zou kunnen zijn: zo kwam God er uiteindelijk toe te zeggen:

Ik ga met je mee en Ik zal je rust geven, en het ging als volgt. Als we dit als een literair structurelement beschouwen, is het mogelijk dat God dit niet op dit punt zei, maar aan het einde van het verhaal dat hierop volgt, en dat dit meer als een opschrift dient.

Sommigen van jullie hebben waarschijnlijk Bijbels met opschriften boven de alinea's, die min of meer samenvatten wat er in de komende alinea staat. Misschien was dit daadwerkelijk een ingebouwd opschrift boven wat erop volgt. Ik denk dat dit van tijd tot tijd de beste manier is om sommige uitspraken in het verhaal te begrijpen. Er wordt dan iets gezegd en daarna wordt verteld hoe dat gebeurde.

6

God laat Zich uitnodigen om mee te gaan

Toen zei hij tegen God:

Toen zei hij tegen Hem: Als Uw aangezicht niet meegaat, laat ons dan van hier niet verdertrekken.

EXODUS 33:15

Als je vers 14 weglaat en het verhaal gewoon laat doorgaan met Mozes die spreekt, zei hij:

Toen zei Mozes tegen de HEERE: Zie, U zegt tegen mij: Laat dit volk verdertrekken. U echter, U hebt mij niet laten weten wie U met mij meezendt, terwijl U Zelf gezegd hebt: Ik ken u bij uw naam, en ook: U hebt genade gevonden in Mijn ogen.

EXODUS 33:12

Dit verzoek van Mozes eindigt ermee dat God zegt:

Oké, Ik ga met je mee en Ik zal je rust geven.

Hij zegt:

Toen zei hij tegen Hem: Als Uw aangezicht niet meegaat, laat ons dan van hier niet verdertrekken. Want hoe moet het anders bekend worden dat ik genade gevonden heb in Uw ogen, ik en Uw volk? Is het niet daardoor dat U met ons meegaat? Daardoor zullen wij, ik en Uw volk, afgezonderd zijn van alle volken die er op de aardbodem zijn.

EXODUS 33:15-16

En de Heere zei tegen Mozes:

Toen zei de HEERE tegen Mozes: Ook dit woord dat u spreekt, zal Ik doen, want u hebt genade gevonden in Mijn ogen en Ik ken u bij uw naam.

EXODUS 33:17

Deze instemming in vers 17 is in wezen wat in vers 14 werd samengevat. Het lijkt erop dat Mozes vroeg of Gods aanwezigheid met hem mee zou gaan, en God zegt:

Oké, Ik zal doen wat je hebt gevraagd.

Namelijk wat vers 14 zegt:

En Hij zei: Moet Mijn aangezicht meegaan om u gerust te stellen?

EXODUS 33:14

De opbouw van het verhaal heeft zijn ruwe kanten, waardoor het moeilijk is om precies te weten hoe we het verloop moeten begrijpen.

Maar God, Die had gezegd dat Hij niet met hen mee zou gaan, verandert nu van gedachten omdat Mozes zegt:

Wij gaan niet als U niet meegaat.

Ik denk dat God erop wachtte opnieuw uitgenodigd te worden. Denk aan de verhalen over Jezus. Hij liep over het water en de discipelen zaten in de boot. Gregg vat het vervolg zo op dat Hij hen voorbij zou lopen totdat ze Hem aanriepen en Hem in de boot uitnodigden. Of toen Hij met de mannen op de weg naar Emmaüs liep. Er staat dat Hij verder zou zijn gegaan, maar zij nodigden Hem uit om te blijven. Er zijn momenten waarop God werkelijk wacht om uitgenodigd te worden. Hij doet dan alsof Hij niet mee zal gaan, of alsof Hij niet bij hen zal zijn, totdat ze het Hem vragen. God zei:

naar een land dat overvloedt van melk en honing. Maar Ik zal Zelf niet in uw midden meetrekken, omdat u een halsstarrig volk bent en Ik u anders onderweg zou vernietigen.

EXODUS 33:3

maar Hij wacht erop dat ze Hem vragen, Hem zelfs smeken, om mee te gaan. Mozes smeekt Hem inderdaad en zegt:

Ik ga niet zonder U.

Dus zegt God:

Toen zei de HEERE tegen Mozes: Ook dit woord dat u spreekt, zal Ik doen, want u hebt genade gevonden in Mijn ogen en Ik ken u bij uw naam.

EXODUS 33:17

—dat is wat genade betekent—

7

Mozes vraagt Gods heerlijkheid te zien

God kent Mozes bij zijn naam, maar Mozes wil God beter bij Naam kennen. In vers 18 zei Mozes:

Toen zei Mozes: Toon mij toch Uw heerlijkheid!

EXODUS 33:18

Toen zei Hij:

Maar Hij zei: Ík zal al Mijn goedheid bij u voorbij laten komen, en in uw aanwezigheid zal Ik de Naam van de HEERE uitroepen, maar Ik zal genadig zijn voor wie Ik genadig zal zijn, en Ik zal Mij ontfermen over wie Ik Mij ontfermen zal.

EXODUS 33:19

Maar Hij zei:

Hij zei verder: U zou Mijn aangezicht niet kunnen zien, want geen mens kan Mij zien en in leven blijven.

EXODUS 33:20

En Jahweh zei:

Ook zei de HEERE: Zie, hier is een plaats bij Mij, waar u op de rots moet gaan staan. En het zal gebeuren, als Mijn heerlijkheid voorbijtrekt, dat Ik u in een kloof van de rots neer zal zetten en u met Mijn hand zal bedekken totdat Ik voorbijgegaan ben. En zodra Ik Mijn hand wegneem, zult u Mij van achteren zien, maar Mijn aangezicht zal niet gezien worden.

EXODUS 33:21-23

Er staat een aantal dingen in dit gedeelte. Mozes zei:

Laat me alstublieft Uw heerlijkheid zien, en Hij zei:

Nee, je kunt Mijn gezicht niet zien.

Dat maakt duidelijk dat wanneer er eerder, in vers 11, staat dat de Heere van aangezicht tot aangezicht met Mozes sprak, zoals een man met zijn vriend spreekt, dit slechts beeldspraak is. Mozes zag Gods aangezicht niet werkelijk. Niemand kan Gods aangezicht zien en leven, zei God. Maar Hij sprak vertrouwelijk met hem. Dat is wat 'van aangezicht tot aangezicht' daar betekent. Het betekent niet dat hij Gods aangezicht werkelijk zag.

Er was iets van de heerlijkheid van God waarvan Mozes wist dat hij het niet had gezien. Hij had de wolkkolom gezien. Hij had 's nachts de sjekinaglorie als een vuurkolom gezien. Er waren beslist momenten waarop de heerlijkheid van God niet alleen voor Mozes zichtbaar was, maar voor iedereen. Maar hij besepte dat die gesluierd was. Het was niet werkelijk God rechtstreeks zien. Hij zag God niet letterlijk van aangezicht tot aangezicht. Dat is wat hij wilde zien. Hij wilde de uitstraling zien die God is, zonder al die voorzieningen die deze heerlijkheid afschermen of filteren.

God zei:

Dat kan Ik je niet geven. Ik kan je nu niet op die manier naar Mij laten kijken, want dan ga je dood. Dus bied Ik je het best mogelijke alternatief.

In vers 19 zei Hij wat Hij zou doen:

Maar Hij zei: Ík zal al Mijn goedheid bij u voorbij laten komen, en in uw aanwezigheid zal Ik de Naam van de HEERE uitroepen, maar Ik zal genadig zijn voor wie Ik genadig zal zijn, en Ik zal Mij ontfermen over wie Ik Mij ontfermen zal.

EXODUS 33:19

Dit betekent blijkbaar bijna hetzelfde als de heerlijkheid die Mozes wil zien.

Toen zei Mozes: Toon mij toch Uw heerlijkheid!

EXODUS 33:18

8

Gods Naam openbaart Zijn karakter

Nu, het uitroepen van de Naam van Yahweh — bedenk dat Mozes de Naam Yahweh al kende. Abraham, Izak en Jakob kenden die ook. Maar het uitroepen van de Naam van Yahweh verwijst in feite, zoals ik al eerder heb gezegd, naar het karakter, de reputatie en de identiteit van de Persoon Zelf, en niet alleen naar het woord waaronder Hij bekendstaat of waarmee Hij wordt aangesproken. God roept Zijn Naam daadwerkelijk uit in het volgende hoofdstuk, in vers 6 en 7, en daar kun je zien wat het betekent dat Hij de Naam van Yahweh uitroept. In hoofdstuk 34, vers 6 en 7, staat:

Toen de HEERE bij hem voorbijkwam, riep Hij: HEERE, HEERE, God, barmhartig en genadig, geduldig en rijk aan goedertierenheid en trouw, Die goedertierenheid blijft bewijzen aan duizenden, Die ongerechtigheid, overtreding en zonde vergeeft, maar Die de schuldige zeker niet voor onschuldig houdt en de ongerechtigheid van de vaders vergeldt aan de kinderen en kleinkinderen, tot in het derde en vierde geslacht.

EXODUS 34:6-7

Dat is het uitroepen van Zijn Naam, maar wat Hij in feite doet, is beschrijven wat voor Persoon Hij is. Het is Zijn karakter. Zijn Naam is eenvoudigweg een verwijzing naar Zijn reputatie of karakter. Dat geldt in bijna de hele Bijbel: wanneer het woord 'naam' wordt toegepast op de Naam van God, of in sommige gevallen zelfs op de namen van mensen, verwijst het naar hun karakter.

Verderop, in hoofdstuk 34, vers 14, zegt Hij:

— want u mag zich niet neerbuigen voor een andere god: de Naam van de HEERE is immers de Na-ijverige. Een na-ijverig God is Hij —

EXODUS 34:14

De Naam van Yahweh is Jaloers. Dat betekent dat Zijn karakter dat is van een echtgenoot die jaloers is om zijn vrouw, wat trouwens deel uitmaakt van liefde. Als een man jaloers is om zijn vrouw, betekent dit dat hij van haar houdt en het verbond zo waardevol vindt dat hij daar aanspraak op maakt. En zo is God, vanwege Zijn liefde voor Israël, jaloers om Israël.

Maar waar het hier om gaat, is dat het uitroepen van de Naam van de Heere in feite een bekendmaking is van wat voor God, wat voor Persoon, God is. Mozes zei:

Ik wil Uw heerlijkheid zien.

God zegt: ‘Wel, Ik kan je niet precies Mijn heerlijkheid laten zien, Mijn aangezicht. Maar Ik kan je er wel over laten horen. Ik kan het aan je beschrijven. Ik kan bekendmaken hoe Mijn karakter is. Dat is Mijn heerlijkheid. Mijn karakter is Mijn heerlijkheid, en dat is het beste wat Ik voor je kan doen. Ik zal ook Mijn goedheid aan je voorbij laten gaan.’

9

Mozes ziet Gods achterzijde

Dat betekent dat er ergens in deze berg een plek is, deze grot, deze spelonk. ‘Ga daar naar binnen, en Ik zal die plek op de een of andere manier afdekken, zodat je Mij niet kunt zien terwijl Ik voorbijkom.’ Blijkbaar ging God zichtbaar voorbij. Het is bijna alsof iemand die keek God zou hebben gezien en gestorven zou zijn. Maar Mozes mocht niet kijken. De grot waarin Mozes zich bevond, werd afgedekt. Toen God voorbijgegaan was, kon Mozes naar buiten kijken en zag hij, misschien in de verte, de achterzijde van God.

Sommige mensen vatten dit op als de nagloed nadat God voorbijgegaan was: de hele grond en alles eromheen had tijdelijk een gloed gekregen doordat Hij voorbijgegaan was. Het is niet duidelijk, maar ik denk dat Paulus, wanneer hij hierover spreekt in 2 Korinthe 3, waarschijnlijk zou aangeven dat de achterzijde van God die kant is die in het oude verbond wordt geopenbaard. Zijn aangezicht en Zijn gunst worden in het nieuwe verbond getoond. Maar de wet, die Paulus de bediening van de veroordeling noemt, is in feite Gods achterzijde. Het is een aspect van God, maar niet het heerlijkste aspect. Het is niet het deel dat Zijn karakter en Zijn aangezicht werkelijk aan je openbaart, zoals dat op de allerhoogste wijze gebeurt in het aangezicht van Jezus.

Ik loop hier op de zaken vooruit. We zien in hoofdstuk 34 dat het aangezicht van Mozes, blijkbaar doordat hij de heerlijkheid van Gods achterzijde had gezien, iets van die heerlijkheid had overgenomen en straalde. We zullen daarover lezen in de laatste verzen van hoofdstuk 34, de verzen 29 tot en met 35. Daar komen we nu niet aan toe. Ik wil dat nu niet lezen; dat lezen we later. Maar blijkbaar was die heerlijkheid zo intens en zo aanstekelijk, alleen al doordat Mozes niet eens het aangezicht van God zag maar slechts de achterzijde van God, dat het aangezicht van Mozes zelf die glans overnam. Blijkbaar bleef die dagenlang, zo niet wekenlang, zichtbaar, hoewel hij uiteindelijk wel vervaagde. En toch kwam dat alleen maar doordat hij de achterzijde van God had gezien.

10

De heerlijkheid van het oude verbond

Paulus wil in 2 Korinthe 3 van dit hele gebeuren rond het stralende aangezicht van Mozes een belangrijk punt maken en het tegenover de heerlijkheid van het nieuwe verbond stellen. Heerlijkheid is een interessant woord, want aan de ene kant betekent heerlijkheid uitstraling. Paulus spreekt op een andere plaats over die uitstraling:

De glans van de zon is verschillend, en de glans van de maan is verschillend, en de glans van de sterren is verschillend, want de ene ster verschilt in glans van de andere ster.

1 KORINTHE 15:41

Hij bedoelt de uitstraling, de helderheid. Het woord ‘heerlijkheid’ heeft inderdaad die betekenis van helderheid of uitstraling, maar het heeft, zoals we weten, ook de betekenis van eer, aanzien, enzovoort.

Wanneer we bidden dat God verheerlijkt zal worden, bidden we niet dat Hij stralender zal worden, maar dat Zijn reputatie, Zijn roem en Zijn aanzien onder de mensen zullen toenemen. Paulus gebruikt dit om te laten zien dat het oude verbond een zeker aanzien, een zekere eer en majesteit bezat, een bepaalde heerlijkheid die met het oude verbond verbonden was. Hij gebruikt de dubbele betekenis van het woord dat in de gebruikte Engelse vertaling met „glory” wordt weergegeven: dat kan zowel heerlijkheid als uitstraling aanduiden. In de aangehaalde Nederlandse vertaling is dit woordspel verdeeld over „heerlijkheid” en „glans”. Hij spreekt over de uitstraling, de heerlijkheid van het oude verbond, die zichtbaar was in het feit dat het gezicht van Mozes straalde, hoewel die glans vervaagde. Waar Paulus op wijst, is dat ook het oude verbond vervaagde, dat die heerlijkheid een geringere heerlijkheid was. Het nieuwe verbond heeft een grotere heerlijkheid, en ook daarvan wordt gezegd dat die in zekere zin op uitstraling lijkt, zoals we zullen zien.

11

Oud en nieuw verbond in 2 Korinthe 3

Als je kijkt naar 2 Korinthe, hoofdstuk 3, zegt hij in vers 6 dat God ons bekwaam heeft gemaakt als dienaren van het nieuwe verbond, niet van de letter maar van de Geest. Hij bedoelt dat de letter het oude verbond is en de Geest het nieuwe verbond.

Hij heeft ons namelijk bekwaam gemaakt om dienaars van het nieuwe verbond te zijn, niet van de letter, maar van de Geest; want de letter doodt, maar de Geest maakt levend.

2 KORINTHE 3:6

Dat wil zeggen: het oude verbond veroordeelt en doodt, maar de Geest van het nieuwe verbond maakt levend. Dat zagen we natuurlijk in het feit dat er bij de berg Sinai drieduizend mensen werden gedood, terwijl er drieduizend mensen werden gered

toen de Geest met Pinksteren werd gegeven.

Als nu de bediening van de dood, met letters in stenen gegrift, in heerlijkheid was, zodat de Israëlieten hun ogen niet op het gezicht van Mozes gericht konden houden vanwege de heerlijkheid van zijn gezicht, hoewel die tenietgedaan zou worden,

2 KORINTHE 3:7

Hij heeft hier de Tien Geboden in gedachten, maar die vertegenwoordigen de hele wet. Niet alleen de Tien Geboden, maar de hele wet, met inbegrip van de Tien Geboden. Dat noemt hij de bediening van de dood. Waarom? Omdat die mensen ter dood veroordeelt wanneer ze haar overtreden.

hoeveel te meer zal dan de bediening van de Geest in heerlijkheid zijn? Want als de bediening van de verdoemenis al heerlijkheid geweest is, veel meer is de bediening van de gerechtigheid overvloedig in heerlijkheid.

2 KORINTHE 3:8-9

De bediening van de Geest en van de gerechtigheid duidt hier op het nieuwe verbond; de bediening van de verdoemenis duidt op het oude verbond.

We slaan hier een gedeelte over en komen daar later op terug. Vervolgens zegt hij in vers 12:

Omdat wij dan een dergelijke hoop bezitten, gaan wij met veel vrijmoedigheid te werk, en doen wij niet zoals Mozes, die een bedekking op zijn gezicht legde, opdat de Israëlieten hun ogen niet gericht zouden houden op het einddoel van wat tenietgedaan wordt. Maar hun gedachten werden verhard, want tot op heden blijft diezelfde bedekking bij het lezen van het Oude Testament, zonder te worden weggenomen. Die bedekking wordt tenietgedaan in Christus. Ja, tot op heden ligt er, wanneer Mozes gelezen wordt, een bedekking op hun hart. Maar wanneer het zich tot de Heere bekeert, wordt de bedekking weggenomen. De Heere nu is de Geest; en waar de Geest van de Heere is, daar is vrijheid. Wij allen nu, die met onbedekt gezicht de heerlijkheid van de Heere als in een spiegel aanschouwen, worden van gedaante veranderd naar hetzelfde beeld, van heerlijkheid tot heerlijkheid, zoals dit door de Geest van de Heere bewerkt wordt.

2 KORINTHE 3:12-18

Of: het oude verbond.

Anders dan Mozes bedekken wij ons gezicht niet met een sluier.

Het oude verbond heeft een vervagende heerlijkheid. Dat wordt uitgebeeld door het feit dat de heerlijkheid van het oude verbond in zekere zin op het gezicht van Mozes kwam, maar vervaagde. De heerlijkheid van het nieuwe verbond is het tegenovergestelde. Omdat wij geen sluier dragen en naar Jezus kijken, worden we veranderd en ontvangen we een steeds grotere mate van heerlijkheid. Deze

heerlijkheid vervaagt niet, maar wordt sterker. Terwijl we de heerlijkheid van de Heere aanschouwen, worden we van heerlijkheid tot heerlijkheid veranderd naar het beeld van Christus.

12

Gods heerlijkheid in Christus' aangezicht

Wat hij zegt, is dat het oude verbond een glimp van Gods heerlijkheid liet zien. Het was beslist niet het beste beeld waarop iemand zou kunnen hopen. In het gezicht van Jezus krijgen we daar een betere glimp van. In 2 Korinthe, hoofdstuk 4, vers 6, staat zelfs:

Want God, Die gezegd heeft dat het licht uit de duisternis zou schijnen, is ook Degene Die in onze harten geschenen heeft tot verlichting met de kennis van de heerlijkheid van God in het aangezicht van Jezus Christus.

2 KORINTHE 4:6

In het gezicht van Christus zien we de heerlijkheid van God, het karakter van God. De heerlijkheid van God en het karakter van God zijn hetzelfde. Het is het karakter van God dat in Christus zichtbaar is. Wanneer we van heerlijkheid tot heerlijkheid naar het beeld van Christus worden veranderd, is het ons karakter dat veranderd wordt. Ons gezicht straalt niet werkelijk. Mensen zien geen licht op ons gezicht, maar ons karakter wordt veranderd naar het beeld van Zijn karakter. Zijn heerlijkheid, Zijn Naam, Zijn karakter: dit zijn allemaal min of meer onderling verwisselbare begrippen.

Paulus neemt deze begrippen en zegt dat het oude verbond iets van het karakter van God openbaarde, maar niet het meest wenselijke deel ervan. Het was bij wijze van spreken Zijn achterkant, hoewel Paulus die uitdrukking niet gebruikt. Maar hij zegt wel dat het de veroordelende kant was, de dodelijke kant van God, de kant van Gods strenge eisen. Maar in Christus zien we de andere kant van God, een heerlijkheid die groter is dan de heerlijkheid van het oude verbond.

Deze gedachten lopen min of meer door elkaar heen in dit verhaal over Gods Naam en Zijn goedheid. Deze dingen vormen Zijn heerlijkheid, die Mozes verlangt te zien. Mozes zal daar iets van zien, maar hij zal het gezicht van God niet zien. Wij zien dat in Jezus Christus. Wij ontvangen de kennis van de heerlijkheid van God in het gezicht van Jezus, zoals in 2 Korinthe, hoofdstuk 4, vers 6, staat. Mozes heeft het gezicht van God nooit gezien zoals wij dat in Christus zien: het glimlachende gezicht van God. Zij zagen de strenge kant van God.

13

God ontfermt Zich over wie Hij wil

In dit gedeelte aan het einde van Exodus 33 staat een vers dat in het Nieuwe Testament wordt aangehaald. Het staat daar aan het einde van vers 19. In Exodus 33:19 zegt God:

Maar Hij zei: Ik zal al Mijn goedheid bij u voorbij laten komen, en in uw aanwezigheid zal Ik de Naam van de HEERE uitroepen, maar Ik zal genadig zijn voor wie Ik genadig zal zijn, en Ik zal Mij ontfermen over wie Ik Mij ontfermen zal.

EXODUS 33:19

Dit wordt door Paulus aangehaald in Romeinen 9, wanneer hij het over uitverkiezing heeft. Ook hier zijn verschillende mensen het oneens over de vraag welk soort uitverkiezing Paulus bedoelt. Maar in Romeinen 9, vers 14 en 15, staat:

Wat zullen wij dan zeggen? Is er onrechtvaardigheid bij God? Volstrekt niet! Want Hij zegt tegen Mozes: Ik zal Mij ontfermen over wie Ik Mij ontferm en zal barmhartig zijn voor wie Ik barmhartig ben.

ROMEINEN 9:14-15

God bewijst barmhartigheid aan wie Hij maar barmhartigheid wil bewijzen, en ontfermt Zich over wie Hij Zich maar wil ontfermen. Dat is natuurlijk de aard van barmhartigheid. Barmhartigheid is niet iets waar iemand recht op heeft; ze wordt gratis aangeboden. Als iemand er recht op heeft, dan is het geen barmhartigheid, maar gerechtigheid. Barmhartigheid en ontferming zijn dingen die iemand vanuit de goedheid van zijn hart aanbiedt, wanneer hij in zijn hart goedgezind is tegenover iemand. Paulus zegt dus dat God het recht heeft barmhartigheid te bewijzen aan wie Hij maar wil.

Helaas denken veel mensen dat hier wordt gezegd dat God willekeurig aan sommigen barmhartigheid bewijst, zonder dat Hij iets in hen ziet. Maar dat wordt helemaal niet gesuggereerd. God bewijst barmhartigheid aan wie Hij maar barmhartigheid wil bewijzen. Maar wordt er ergens beschreven aan welke categorieën mensen God barmhartigheid wil bewijzen? Natuurlijk. In een van de zaligsprekingen zei Jezus:

Zalig zijn de barmhartigen, want aan hen zal barmhartigheid bewezen worden.

MATTHEÛS 5:7

Jezus zei herhaaldelijk:

Want als u de mensen hun overtredingen vergeeft, zal uw hemelse Vader u ook vergeven.

MATTHEÛS 6:14

Dan bewijst Hij jou barmhartigheid omdat jij anderen barmhartigheid hebt bewezen. Maar Hij zei dat als je anderen niet vergeeft, Hij jou niet zal vergeven. Barmhartigheid wordt dus bewezen aan degenen die barmhartig zijn tegenover anderen.

14

Barmhartigheid is niet willekeurig

Dat God barmhartigheid bewijst aan wie Hij maar barmhartigheid wil bewijzen, betekent niet dat Hij willekeurig barmhartigheid wil bewijzen, zonder rekening te houden met de mensen die haar ontvangen. Hij bewijst barmhartigheid wanneer Hij dat gepast vindt, en Hij vindt dat gepast wanneer Hij mensen aantreft die voldoen aan de voorwaarden om Zijn barmhartigheid te ontvangen. Als zij barmhartig zijn, zal Hij hun barmhartigheid bewijzen. Hij geeft genade aan de nederigen, maar Hij weerstaat de hoogmoedigen. Degenen die hun vertrouwen op Christus stellen, behoren beslist tot degenen die Zijn genade en Zijn barmhartigheid ontvangen, want wij worden door genade behouden, door het geloof.

Wanneer je Paulus dit vers laat aanhalen alsof hij zegt dat God willekeurig barmhartigheid en ontferming bewijst, op grond van een of andere keuze die Hij vóór het ontstaan van de aarde heeft gemaakt en zonder rekening te houden met iets in de mensen, laat je Paulus zijn eigen onderwijs elders en het onderwijs van Jezus tegenspreken. Paulus wist heel goed dat God geen barmhartigheid aan mensen bewijst tenzij zij voldoen aan de voorwaarden van geloof in Christus, nederigheid en die andere dingen die voorwaarden zijn.

Alleen omdat God zei:

Maar Hij zei: Ík zal al Mijn goedheid bij u voorbij laten komen, en in uw aanwezigheid zal Ik de Naam van de HEERE uitroepen, maar Ik zal genadig zijn voor wie Ik genadig zal zijn, en Ik zal Mij ontfermen over wie Ik Mij ontfermen zal.

EXODUS 33:19

enzovoort, betekent dat niet dat Hij zegt dat dit van Zijn kant een willekeurige beslissing is. Het betekent alleen dat Hij het recht heeft barmhartigheid te bewijzen aan welke mensen Hij maar wil, en niet aan anderen. Als Hij geen barmhartigheid wil bewijzen aan de hoogmoedigen, dan hoeft Hij dat ook niet te doen.

God had tenslotte eerder, in Exodus 32:33, al gezegd:

Toen zei de HEERE tegen Mozes: Wie tegen Mij zondigt, zal Ik uit Mijn boek schrappen.

EXODUS 32:33

Dat wil zeggen dat Gods toorn en oordeel komen over de mensen die dat verdienen. Bij Zijn beslissing om wel of geen barmhartigheid te bewijzen, houdt Hij dus wel degelijk rekening met dingen in mensen. Maar niemand kan erop staan dat Hij barmhartigheid bewijst als Hij daar niet voor kiest. Mensen hebben nooit recht op barmhartigheid.

15

Nieuwe stenen tafelen en Gods Naam

We gaan verder met hoofdstuk 34. Daar staat:

Toen zei de HEERE tegen Mozes: Houw twee stenen tafelen voor u uit, zoals de eerste, dan zal Ik op die tafelen de woorden schrijven die op de eerste tafelen stonden, die u in stukken gebroken hebt.

EXODUS 34:1

Mozes moest het tweede stel stenen tafelen dus daadwerkelijk zelf maken. God had de eerste gemaakt. Mozes moest ze vervangen: je breekt het, dan heb je het gekocht; je moet het vervangen. Maar God schreef er niettemin voor hem op, want dat zou moeilijker zijn.

Dat wil zeggen: Mozes deed dat.

zoals Hij in het vorige hoofdstuk had beloofd te zullen doen.

Dit was een reactie op wat Mozes zei:

Toen zei Mozes: Toon mij toch Uw heerlijkheid!

EXODUS 33:18

Dichterbij dan dit zal hij niet komen.

Toen de HEERE bij hem voorbijkwam, riep Hij: HEERE, HEERE, God, barmhartig en genadig, geduldig en rijk aan goedertierenheid en trouw,

EXODUS 34:6

Hij spreekt ook over Zijn toorn, maar Hij begint met Zijn voornaamste eigenschappen. Zijn voornaamste eigenschappen zijn barmhartigheid, genade en lankmoedigheid, wat geduld betekent:

Toen de HEERE bij hem voorbijkwam, riep Hij: HEERE, HEERE, God, barmhartig en genadig, geduldig en rijk aan goedertierenheid en trouw,

EXODUS 34:6

Veel geleerden menen dat Johannes in Johannes hoofdstuk 1 deze woorden citeert of erop zinspeelt:

overvloedig in goedheid en trouw, wanneer hij de menswording van Jezus beschrijft. In Johannes 1:14 staat:

En het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond (en wij hebben Zijn heerlijkheid gezien, een heerlijkheid als van de Eniggeborene van de Vader), vol van genade en waarheid.

JOHANNES 1:14

Nu wordt gedacht dat de Griekse woorden misschien Johannes' manier zijn om het equivalent van deze woorden weer te geven:

Toen de HEERE bij hem voorbijkwam, riep Hij: HEERE, HEERE, God, barmhartig en genadig, geduldig en rijk aan goedertierenheid en trouw,

EXODUS 34:6

„Vol van genade en waarheid” en „overvloedig in goedheid en waarheid”: in de gebruikte Engelse vertaling keert hier het woord „truth” terug. De aangehaalde Nederlandse vertaling heeft in Exodus „goedertierenheid en trouw” en in Johannes „genade en waarheid”. Als dat waar is, vergelijkt Johannes Jezus doelbewust met bepaalde dingen in dit verhaal. Hij zegt daar in Johannes 1:14 tenslotte:

Het Woord werd mens. Het Griekse werkwoord dat hier met „Hij woonde bij ons” wordt weergegeven, betekent letterlijk zoiets als „Hij sloeg onder ons Zijn tent op” of „Hij tabernakelde onder ons”.

De verwijzing naar het vlees van Jezus als een tabernakel waarin de heerlijkheid van God woonde, doet beslist denken aan de tabernakel in de woestijn, waar de heerlijkheid van God werd gezien, werd aanschouwd.

God kwam en woonde onder ons, zoals Hij dat onder Israël deed. In de dagen van Mozes tabernakelde Hij in de tabernakel, en zij zagen Zijn heerlijkheid in de wolkkolom, de vuurkolom. Wij hebben iets nog beters gezien. Wij hebben God onder ons zien wonen, tabernakelend in Christus, en ook Zijn heerlijkheid werd gezien. Zoals aan Mozes werd verklaard dat de heerlijkheid van God overvloedig was in goedheid en waarheid, zo hebben wij diezelfde heerlijkheid in Jezus gezien. Hij was vol van genade en waarheid.

Er lijken hier in Johannes 1:14 dus veel doelbewuste zinspelingen op dit verhaal over de tabernakel te staan. We hebben nog niet eens gelezen over de bouw van de tabernakel, maar Exodus heeft vóór deze verzen die we nu lezen al beschreven hoe de tabernakel zou zijn. Er is dus beslist een verband. De tabernakel is de plaats waar God onder Zijn volk woont, en Gods heerlijkheid wordt beschreven in Exodus 34, de verzen 6 en 7.

Mogelijk klinkt die beschrijving door in Johannes 1:14. Jezus is de plaats waar God na de menswording onder ons woonde, overeenkomstig de tabernakel in het Oude Testament, waar Gods heerlijkheid onder Israël woonde.

16

Gods goedheid en strengheid

Nu terug naar Exodus 34, vers 7. Hij gaat verder met de beschrijving van Zichzelf en zegt dat Hij barmhartigheid bewaart voor duizenden, ongerechtigheid, overtreding en zonde vergeeft, maar de schuldige beslist niet vrijuit laat gaan en de ongerechtigheid van de vaders aan de kinderen en de kleinkinderen vergeldt, tot in het derde en vierde geslacht. Dat van het derde en vierde geslacht kwam eerder al aan de orde in de Tien Geboden, toen Hij het tweede gebod gaf over het maken van gesneden beelden. Hij omschreef mensen die dat doen als mensen die Hem haten, en Hij zal de ongerechtigheid van die mensen aan hun nakomelingen vergelden, tot in het derde en vierde geslacht.

Maar let hier eens op hoeveel woorden er worden gebruikt om over Zijn ruimhartigheid en Zijn mededogen te spreken: barmhartig, genadig, lankmoedig, overvloedig in goedheid en waarheid, barmhartigheid bewarend, ongerechtigheid vergevend. Dat zijn zeven verschillende aanduidingen van Zijn goedheid en Zijn genadigheid. Maar vervolgens laat Hij de schuldige beslist niet vrijuit gaan — vermoedelijk wordt hiermee de onberouwvolle schuldige bedoeld. Dat ziet Hij niet door de vingers. Hij is genadig en vergevend, maar Hij zal ook degenen die geen berouw hebben streng straffen.

Dit zijn de twee kanten van God: de goedheid van God, zouden we kunnen zeggen, en Zijn strengheid. Paulus zegt ons dat we op beide aspecten van Gods karakter moeten letten. In Romeinen hoofdstuk 11, vers 22 zei Paulus:

Zie dan de goedertierenheid en de strengheid van God: strengheid over hen die gevallen zijn, over u echter goedertierenheid, als u in de goedertierenheid blijft. Anders zult ook u afgehouden worden.

ROMEINEN 11:22

Waarom? Omdat beide aspecten bij Zijn karakter horen. Gods goedheid is Zijn voornaamste karaktertrek. Strengheid maakt in feite deel uit van Zijn goedheid. In zekere zin is het als het ware Gods achterkant, maar het is niettemin een deel van Hem. Het is de andere kant van de medaille. Juist omdat God goed is, moet Hij streng zijn tegenover het kwaad.

Een chirurg die niet streng is tegenover kankercellen, is geen goede chirurg. Een goede chirurg is harteloos tegenover een kankergezwel. Hij gaat naar binnen en verwijdert het, omdat het het leven van het lichaam schaadt en bedreigt. Omdat hij goed is, omdat hij liefdevol is, moet hij de kanker verwijderen. Zo zijn ook de zonde en zondaars die geen berouw hebben als een kankergezwel in de mensheid. Vanwege Zijn goedheid moet Hij, om de mensheid te sparen, met de zonde afrekenen en die uitroeien.

Paulus zegt dus:

Denk aan Gods goedheid en strengheid: strengheid voor hen die ten val kwamen, maar goedheid voor jou, zolang je in Zijn goedheid blijft. Anders word ook jij afgesneden.

Het is dus goed als christenen beide kanten van God in ogenschouw nemen: Zijn goedheid en Zijn strengheid. Waarom? Hij heeft ons goedheid betoond. Dat moeten we waarderen. Maar ook Zijn strengheid moet worden opgemerkt, want Hij zal ook ons afsnijden als we niet in Zijn goedheid blijven. We zien Zijn oordeel over zondaars, en ook dat behoort duidelijk tot Gods karakter en moeten wij in gedachten houden.

17

Genade en toorn in beide Testamenten

In Romeinen hoofdstuk 1 heeft hij eveneens naar vrijwel diezelfde twee dingen verwezen. Hij zei in vers 17, Romeinen 1:17:

Want de gerechtigheid van God wordt daarin geopenbaard uit geloof tot geloof, zoals geschreven is: Maar de rechtvaardige zal uit het geloof leven.

ROMEINEN 1:17

Hij verwijst naar het Evangelie, dat hij in het vorige vers had genoemd.

Want de toorn van God wordt geopenbaard vanuit de hemel over alle goddeloosheid en ongerechtigheid van de mensen, die de waarheid in ongerechtigheid onderdrukken,

ROMEINEN 1:18

Er worden dus twee dingen over God geopenbaard. Zijn toorn wordt geopenbaard tegenover degenen die de waarheid onderdrukken, maar in het Evangelie wordt Zijn gerechtigheid, Zijn goedheid, geopenbaard. Paulus wil dat we vanaf het begin van het boek Romeinen weten, en zelfs later in hoofdstuk 11, dat we beide kanten van God in aanmerking moeten nemen. We zien ze allebei in Jezus. Sommige mensen denken dat er een tegenstelling bestaat tussen Jezus en de Vader, dat wil zeggen tussen Jezus, de openbaring van God in het Nieuwe Testament, en de openbaring van God in het Oude Testament. Mensen denken vaak dat God in het Oude Testament de toornige God is, de gemene God, de onverdraagzame God, terwijl Jezus de aardige God is: de slechte agent en de goede agent. Maar Jezus heeft in werkelijkheid ook toorn. Je hoeft alleen maar het boek Openbaring te lezen om de vele verwijzingen naar de toorn van het Lam te zien. En Jezus toonde bij bepaalde gelegenheden Zijn boosheid. In het Oude Testament, waar we veel van de toorn van God en de oordelen van God zien, zien we ook de goedheid van God, het geduld van God en de vergeving van God. Wanneer Hij een reden heeft om te vergeven, doet Hij dat.

Zelfs in het Oude Testament, wanneer God Zijn Naam, dat wil zeggen Zijn karakter, aan Mozes bekendmaakt, zijn de voornaamste kenmerken Zijn barmhartigheid, Zijn genade, Zijn geduld en Zijn vergeving. Maar er is ook die andere kant. Er is ook de gestrengheid van God. Hij noemt die op de tweede plaats, omdat die van ondergeschikt belang is. Het is niet het voornaamste aspect van Gods karakter in het Oude Testament of in het Nieuwe.

18

Het verbond wordt vernieuwd

Toen God op die manier Zijn Naam aan Mozes bekendmaakte, staat er in Exodus 34:8:

Toen haastte Mozes zich, knielde ter aarde, boog zich neer en zei: Heere, als ik nu genade gevonden heb in Uw ogen, laat de Heere dan toch in ons midden meegaan. Zeker, het is een halsstarrig volk, maar vergeef onze ongerechtigheid en onze zonde, en neem ons aan als Uw erfelijk bezit.

EXODUS 34:8

“And God said, ‘Behold, I make a covenant. Before all your people I will do marvels such as have not been done in all the earth nor in any nation. And all the people among whom you are shall see the work of Yahweh, for it is an awesome thing that I will do with you. Observe what I command you this day. Behold, I am driving out from before you the Amorite and the Canaanite and the Hittite and the Perizzite and the Hivite and the Jebusite. Take heed to yourself, lest you make a covenant with the inhabitants of the land where you are going, lest it be a snare in your midst. But you shall destroy their altars, break their sacred pillars, and cut down their wooden images. For you shall worship no other god, for the Lord, Whose Name is Jealous, is a jealous God, lest you make a covenant with the inhabitants of the land and they play the harlot with their gods and make sacrifice to their gods, and one of them invites you and you eat of his sacrifice, and you take of his daughters for your sons, and his daughters play the harlot with their gods and make your sons play the harlot with their gods. U mag voor

uzelf geen gegoten goden maken. Het is duidelijk dat God reden heeft om Zich hierover zorgen te maken. Israël heeft zijn neiging om valse goden te aanbidden al laten zien, en Hij zegt met nadruk dat de Kanaänitische goden hun volk zullen aantrekken. Waarom? Omdat de Kanaänitische goden door middel van orgieën werden aanbeden, en ze spraken de begeerten van het volk aan. Het waren feesten. Het waren dronken orgieën, het soort dingen waartoe vleselijke mensen zich aangetrokken voelen, terwijl God Zijn volk opriep om heilig, rechtvaardig en rein te zijn. Hij zegt:

Wees op uw hoede dat u geen verbond sluit met de inwoners van het land waarin u komt, anders zullen zij in uw midden tot een valstrik worden. Maar hun altaren moet u afbreken, hun gewijde stenen in stukken slaan en hun gewijde palen omhakken — want u mag zich niet neerbuigen voor een andere god: de Naam van de HEERE is immers de Na-ijverige. Een na-ijverig God is Hij — anders sluit u misschien een verbond met de inwoners van het land. Wanneer zij immers als in hoererij achter hun goden aan gaan en aan hun goden offers brengen, zou men u kunnen uitnodigen en zou u van hun offer eten. Dan zou u van hun dochters vrouwen nemen voor uw zonen. Hun dochters zouden als in hoererij achter hun goden aan gaan, en uw zonen als in hoererij achter hun goden aan laten gaan.

EXODUS 34:12-16

19

Sabbat, feesten en herhaalde geboden

Nu zegt Hij:

Het Feest van de ongezuurde broden moet u in acht nemen. Zeven dagen lang moet u ongezuurde broden eten, zoals Ik u geboden heb, op de vastgestelde tijd in de maand Abib, want in de maand Abib bent u uit Egypte vertrokken.

EXODUS 34:18

Dit is vers 18.

Ook al is er werk te doen, toch neem je een dag vrij en werk je niet.

Ook moet u voor uzelf het Wekenfeest houden, dat is het feest bij de eerste vruchten van de tarweoogst; en ook het Feest van de inzameling, bij de jaarwisseling. Alles wat onder u mannelijk is, moet drie keer per jaar verschijnen voor het aangezicht van de Heere HEERE, de God van Israël.

EXODUS 34:22-23

Hier worden alleen dingen herhaald die Hij al bij tal van gelegenheden heeft gezegd. Maar God heeft gemerkt dat het helpt om Zichzelf te herhalen, omdat het volk heel snel vergeet. Vergeet niet: Hij zei tegen hen dat ze op de sabbat geen manna mochten verzamelen, en toen de sabbat aanbrak, gingen ze eropuit en verzamelden ze manna. Hij zei tegen hen dat ze het manna niet tot de volgende ochtend mochten bewaren. Ze deden het toch. Hij zei tegen hen dat ze geen beelden mochten maken. Ze maakten een gouden kalf. Als wij vinden dat God te veel in herhaling is gevallen, zouden we kunnen aanvoeren dat Hij Zich niet vaak genoeg herhaalt. Mensen vergeten namelijk snel wat Hij heeft gezegd, en Hij weet dat het herhaald moet worden.

Eén ding waarop ik je wil wijzen, is dat we alles wat we over de eerstgeborenen en de sabbat lezen, al eerder zijn tegengekomen. Zelfs deze drie feesten, deze drie keer per jaar waarop de mannen van Israël voor God moeten verschijnen, worden hier opnieuw vermeld, net als eerder in hoofdstuk 23. Maar toen we hoofdstuk 23 behandelden, heb ik erop gewezen dat ze soms anders worden genoemd. In hoofdstuk 23, de verzen 14 tot en met 17, worden diezelfde drie feesten genoemd.

Drie feesten worden genoemd. Eén verschil is het voornaamste verschil tussen deze twee lijsten. Er zullen ook andere verschillen zijn in andere opsommingen ervan, want verderop in de Pentateuch zullen ze nog meerdere keren worden opgesomd. Maar ik heb al gezegd dat het Pinksterfeest verschillende namen heeft. In hoofdstuk 23, de verzen 14 tot en met 17, worden drie feesten genoemd: het Feest van de Ongezuurde Broden, dat, zoals ik zei, ook het Paschafeest is; vervolgens het Oogstfeest in vers 16; en daarna het Inzamelingsfeest.

Het Oogstfeest is Pinksteren. Het Inzamelingsfeest is het Loofhuttenfeest. Ze hebben verschillende namen, maar als je naar de passage gaat die we nu bekijken, in Exodus 34, zijn de namen vrijwel hetzelfde. In vers 18 is het het Feest van de Ongezuurde Broden, oftewel Pascha. Maar wanneer je bij vers 22 komt, wordt het tweede feest, dat in feite Pinksteren is, niet het Oogstfeest maar het Wekenfeest genoemd. Dat is dus nog een andere naam ervoor. Bij andere gelegenheden zal het Pinksteren worden genoemd. Hier wordt het het Wekenfeest genoemd. In hoofdstuk 23:16 werd het het Oogstfeest genoemd. En dan wordt hier in vers 22 opnieuw het Inzamelingsfeest genoemd, oftewel het Loofhuttenfeest.

20

God beschermt het land tijdens de feesten

Vers 24 zegt:

Als Ik de volken van vóór uw ogen zal verdrijven en uw gebied ruim zal maken, zal niemand uw land begeren, wanneer u drie keer per jaar optrekt om te verschijnen voor het aangezicht van de HEERE, uw God.

EXODUS 34:24

Alle Israëlieten zullen dus drie keer per jaar hun boerderijen onbeheerd moeten achterlaten, een week weg moeten gaan en naar de plaats moeten gaan waar de tabernakel staat. Ze zeggen: 'Wat als iemand mijn land in bezit neemt en zich daar vestigt terwijl ik weg ben, of de grensstenen verplaatst wanneer ik niet kijk?' God zegt: 'Ik zal daarvoor zorgen. Als je Mij gehoorzaamt, als je je aan deze verbondsbepalingen houdt, zal Ik ervoor zorgen dat niemand jouw land begeert terwijl je weg bent.' God zou hun land dus beschermen wanneer zij er niet waren om erop toe te zien.

Vers 25:

U mag het bloed van Mijn offer niet offeren met iets wat gezuurd is, en het offer van het Pascha mag niet tot de volgende morgen overblijven. De eerstelingen van de eerste vruchten van uw land moet u in het huis van de HEERE, uw God, brengen. U mag een bokje niet koken in de melk van zijn moeder.

EXODUS 34:25-26

Ook dit hebben we allemaal al eerder gelezen, dus Hij herhaalt het.

Vers 27:

Verder zei de HEERE tegen Mozes: Schrijf deze woorden voor uzelf op, want op grond van deze woorden heb Ik een verbond met u en met Israël gesloten. Hij was daar namelijk veertig dagen en veertig nachten bij de HEERE. Hij at geen brood en dronk geen water. En God schreef op de tafelen de woorden van het verbond, de Tien Woorden.

EXODUS 34:27-28

Dat wil zeggen: God schreef op de tafelen de woorden van het verbond, de Tien Geboden.

21

Mozes vast veertig dagen op de berg

Mozes bracht deze veertig dagen en veertig nachten op de berg door, zonder te eten of te drinken. Dat had hij eerder ook gedaan, toen hij de eerste tafelen ontving. Hij was daar veertig dagen en veertig nachten geweest en had niet gegeten of gedronken. Voor zover we kunnen nagaan, weten we niet of hij tussendoor gegeten heeft, nadat hij van de berg was afgedaald, de geboden had gebroken, het kalf had verbrand, enzovoort. Sommige mensen denken dat hij tachtig dagen achter elkaar heeft gevast. Maar volgens mij wordt gesuggereerd dat hij enige tijd aan de voet van de berg is geweest en daarom waarschijnlijk maaltijden heeft gegeten terwijl hij daar beneden was.

Nadat hij was afgedaald en de eerste tafelen had gebroken, lezen we in hoofdstuk 33, vers 7, dat hij zijn tent meenam en hem buiten het kamp opzette. In vers 8 wordt erover gesproken dat het volk opstond telkens wanneer Mozes naar de tabernakel ging. Het klinkt alsof Mozes langere tijd beneden, aan de voet van de berg, is gebleven voordat hij weer de berg opging, en in die periode heeft hij waarschijnlijk gegeten. Het wordt dus niet echt duidelijk gemaakt.

Maar zelfs als hij veertig dagen zonder voedsel en water is geweest, zou daarvoor in wezen een wonder nodig zijn. Van nature kan een mens namelijk niet langer dan enkele dagen zonder water leven. Veertig dagen zonder voedsel vasten is voor iemand met een gemiddeld lichaamsgewicht niet zo moeilijk. Jezus deed dat, maar Hij dronk wel. Jezus dronk water tijdens Zijn vasten van veertig dagen. Dat zou je moeten doen als je veertig dagen gaat vasten, want je kunt geen veertig dagen zonder water.

Ik ken daar maar één uitzondering op. Toen broeder Yun in de gevangenis zat, heeft hij kennelijk — waren het honderden dagen? — honderd dagen of langer zonder water doorgebracht, zo lijkt het. Maar hij lag daar alleen maar weg te kwijnen. In die tijd verschrompelde hij als een rozijn. Het is ongetwijfeld een wonder dat hij bleef leven zonder ook maar iets te drinken. Deze Chinese christen at of dronk helemaal niets gedurende — ik ben vergeten hoelang. Voor zover ik me herinner, lijkt het erop dat het meer dan honderd dagen was. Dat hij het overleefde, was een wonder, maar aan het einde van die periode zag hij er niet erg goed uit.

Zijn vrouw bezocht hem. Ze zei dat zijn oren eruitzagen als rozijnen. Ze waren zo groot als rozijnen. Al zijn zachte weefsels waren uitgedroogd en hij was helemaal verschrompeld. Ik weet het niet meer precies: hij woog zo'n zestig pond of zoiets toen hij daaruit kwam. Het is nog steeds wonderbaarlijk dat hij zo lang kon leven, maar Mozes was in goede lichamelijke conditie. Hij was niet verschrompeld, enzovoort. Het is werkelijk een wonder dat hij zo lang zonder water kon.

22

Het stralende gezicht van Mozes

Vers 29:

En het gebeurde, toen Mozes van de berg Sinaï afdaalde — de twee tafelen van de getuigenis waren in Mozes' hand, toen hij van de berg afdaalde — dat Mozes niet wist dat de huid van zijn gezicht glansde, omdat de HEERE met hem gesproken had.

EXODUS 34:29

Het Hebreeuwse woord voor ‘straalde’ kan ‘stralen uitzenden’ of ‘hoorns krijgen’ betekenen. Misschien heb je in klassieke schilderijen van Mozes met de Tien Geboden weleens iets gezien wat op ramshoorns lijkt. Er zijn afbeeldingen waarop men hem heeft weergegeven met hoorns op zijn hoofd, vanwege de dubbele betekenis hiervan. Het werkwoord ‘stralen’ betekent stralen uitzenden, lichtstralen uitstralen, hoorns krijgen of hoorns laten uitsteken. Het is eenvoudigweg een woord dat in verschillende toepassingen kan worden gebruikt.

Het betekent beslist niet dat Mozes hoorns kreeg. Het gaat over de stralende glans van zijn gezicht, over de lichtstralen. Maar omdat het Hebreeuwse woord ook kan betekenen dat iemand hoorns krijgt, hebben bepaalde kunstenaars hem zo afgebeeld. Ik neem aan dat het moeilijk is om, als je Mozes schildert, zijn gezicht stralend af te beelden. Het is dus gemakkelijker om hoorns op zijn hoofd te schilderen. Het lijkt vreemd dat een kunstenaar hem zou afbeelden met hoorns op zijn hoofd, maar dit is de reden. Als je ooit zulke afbeeldingen hebt gezien en je hebt afgevraagd waarom Mozes daarop hoorns op zijn hoofd heeft, komt dat door dit woord hier.

Aäron en al de Israëlieten keken Mozes aan, en zie, de huid van zijn gezicht glansde. Daarom waren zij bevreesd om dichterbij hem te komen.

EXODUS 34:30

Het was te griezelig.

Mozes riep hen echter bij zich. Aäron en al de leiders van de gemeenschap keerden naar hem terug, en Mozes sprak tot hen. Daarna kwamen al de Israëlieten naar voren en hij gebod hun alles wat de HEERE met hem besproken had op de berg Sinaï. Nadat Mozes geëindigd had met hen te spreken, legde hij een doek over zijn gezicht.

EXODUS 34:31-33

Kennelijk was dat in de tent der samenkomst.

Maar telkens wanneer Mozes voor het aangezicht van de HEERE kwam om met Hem te spreken, deed hij de doek af, totdat hij weer naar buiten ging. En wanneer hij naar buiten gegaan was, sprak hij tot de Israëlieten wat hem geboden was. En als de Israëlieten aan het gezicht van Mozes zagen dat de huid van het gezicht van Mozes glansde, dan deed Mozes de doek weer over zijn gezicht, totdat hij naar binnen ging om met Hem te spreken.

EXODUS 34:34-35

23

Waarom Mozes zijn gezicht bedekte

Het klinkt alsof Mozes vond dat de glans op zijn gezicht de mensen afleidde wanneer hij met hen sprak. Daarom bedekte hij zijn gezicht om de glans aan het zicht te onttrekken. In het boek Exodus en ook nergens anders in het Oude Testament wordt ons verteld dat deze glans ophield te stralen. Maar Paulus gaf, zoals we in 2 Korinthe hoofdstuk 3 zagen, aan dat de glans op het gezicht van Mozes een heerlijkheid was die vervaagde.

Sommige mensen hebben Paulus zo opgevat dat Mozes zijn gezicht bedekte wanneer hij tegenover het volk stond omdat de glans vervaagde, en dat hij niet wilde dat zij zagen dat die vervaagde. Met andere woorden, hij was enigszins trots op het feit dat zijn gezicht deze heerlijkheid had. Maar toen hij merkte dat die vervaagde, wilde hij niet dat de Israëlieten dat zagen. Daarom droeg hij deze sluier over zijn gezicht. Predikers zeggen dit voortdurend. Sterker nog, ik heb hierover bijna nooit horen preken zonder dat dit punt werd gemaakt, hoewel ik niet denk dat de Bijbel dit punt maakt.

Ze baseren het op 2 Korinthe hoofdstuk 3, waar in vers 13 staat:

en doen wij niet zoals Mozes, die een bedekking op zijn gezicht legde, opdat de Israëlieten hun ogen niet gericht zouden houden op het einddoel van wat tenietgedaan wordt.

2 KORINTHE 3:13

Gregg legt „wat tenietgedaan wordt” hier uit als de glans op Mozes’ gezicht, die volgens hem daadwerkelijk tot een einde zou komen. De gebruikte Engelse vertaling formuleert dit als „the end of what was passing away”, terwijl de HSV „het einddoel van wat tenietgedaan wordt” heeft. Maar er staat dat Mozes een sluier over zijn gezicht deed, zodat de Israëlieten niet strak naar die glans konden kijken. Die glans is wat Paulus aanduidt als datgene wat voorbijging en tot een einde kwam.

Er staat niet dat Mozes niet wilde dat ze die glans zagen, omdat hij niet wilde dat ze die zagen verdwijnen. Paulus is degene die zegt dat de glans aan het verdwijnen was. Het enige wat hij werkelijk zegt, is dat deze heerlijkheid op het gezicht van Mozes inderdaad aan het verdwijnen was, maar dat Mozes niet wilde dat de Israëlieten naar die glans keken. Dat is wat het Oude Testament ons vertelt, en Paulus heeft hierover geen andere informatiebron dan het Oude Testament. Nergens in het Oude Testament staat dat Mozes niet wilde dat de Israëlieten de glans zagen vervagen. Hij wilde eenvoudigweg niet dat ze de glans zagen. Paulus is degene die eraan toevoegt dat de glans in feite aan het vervagen was.

24

De vervagende glans van het oude verbond

Ik denk dat hij bedoelt dat die heerlijkheid tijdelijk was en daarom duidelijk onderdeel voor de heerlijkheid van het nieuwe verbond, die blijvend is en steeds groter wordt. Hij zegt: bedenk eens hoe groot de heerlijkheid van het nieuwe verbond is, als zelfs de heerlijkheid van het oude verbond zo groot was dat Mozes zijn gezicht bedekte zodat de mensen er niet naar konden kijken, hoewel die heerlijkheid aan het verdwijnen was. Dat wil zeggen: ze raakten erdoor van hun stuk en vonden het

afleidend. Het licht was zo fel dat het bedekt moest worden om de mensen niet af te leiden. Nu kan het zijn dat Mozes er ook bezorgd over was dat hij niet wilde dat de mensen zagen dat het aan het verdwijnen was, maar ik denk niet dat dit vers dat noodzakelijkerwijs zegt. Het is waar dat Paulus het wat vreemd formuleert. Maar hij vertelt ons niet noodzakelijkerwijs iets over de reden waarom Mozes zijn gezicht bedekte, behalve dat hij niet wilde dat de mensen de heerlijkheid zagen die aan het verdwijnen was. Maar wat hij niet wilde dat ze zagen, was niet dat die heerlijkheid aan het verdwijnen was. Het was de heerlijkheid zelf, waarvan Paulus zegt dat die toevallig ook aan het verdwijnen was.

Dat verdwijnen wordt in het Oude Testament niet eens vermeld. Paulus leidt het eruit af. Hij neemt aan dat het, aangezien de verhalen over Mozes na dit punt in Exodus nog vele jaren doorgaan, nogal onredelijk is om te geloven dat Mozes al zijn tijd met een sluier over zijn gezicht doorbracht. Het moet dus een tijdelijke gloed zijn geweest. Paulus trekt die conclusie en probeert daarmee het verband te leggen dat ook het oude verbond tijdelijk is en verdween. Hoewel het in stenen gegraveerd en uitgehouwen was, zegt Paulus, verdween het toch. Ook de heerlijkheid ervan verdween en wordt vervangen door de nieuwe heerlijkheid van een nieuw verbond.

Dit is eigenlijk de laatste historische informatie in het boek Exodus tot ongeveer hoofdstuk 39 en 40. De rest van het boek Exodus bevat informatie over hoe zij de tabernakel en het meubilair ervan bouwden. Maar de volgende gebeurtenis die werkelijk van belang is, vindt plaats wanneer ze in hoofdstuk 40 de tabernakel oprichten en de heerlijkheid van God komt en erin gaat wonen.

Voor we zover zijn, moeten we de tabernakel nog bekijken. We zullen die vrij uitvoerig bekijken, maar niet zo uitvoerig als sommige mensen doen. Ik heb een aantal boeken gelezen van auteurs die elk detail van de tabernakel behandelen en daar een betekenis aan proberen toe te kennen. Ik heb geen vertrouwen in al hun opvattingen, maar sommige dingen die ze zeggen zijn interessant en zouden enige geldigheid kunnen hebben. Daarom wil ik er wat tijd aan besteden om enkele details daarvan te bespreken, maar dat bewaren we voor een afzonderlijke behandeling.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Exodus 32:31
- Exodus 32:34
- Exodus 33:1
- Exodus 33:2-3
- Exodus 33:4-6
- Exodus 33:8
- Exodus 33:9
- Exodus 33:10
- Exodus 33:11
- Exodus 33:12-13
- Exodus 33:2
- Exodus 33:14
- Exodus 33:15
- Exodus 33:12
- Exodus 33:15-16
- Exodus 33:17
- Exodus 33:3
- Exodus 33:18
- Exodus 33:19
- Exodus 33:20
- Exodus 33:21-23
- Exodus 34:6-7
- Exodus 34:14
- 1 Korinthe 15:41
- 2 Korinthe 3:6
- 2 Korinthe 3:7
- 2 Korinthe 3:8-9
- 2 Korinthe 3:12-18
- 2 Korinthe 4:6
- Romeinen 9:14-15

- Mattheüs 5:7
- Mattheüs 6:14
- Exodus 32:33
- Exodus 34:1
- Exodus 34:6
- Johannes 1:14
- Romeinen 11:22
- Romeinen 1:17
- Romeinen 1:18
- Exodus 34:8
- Exodus 34:12-16
- Exodus 34:18
- Exodus 34:22-23
- Exodus 34:24
- Exodus 34:25-26
- Exodus 34:27-28
- Exodus 34:29
- Exodus 34:30
- Exodus 34:31-33
- Exodus 34:34-35
- 2 Korinthe 3:13

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.